

Koulutustarvekartoitus

Satu Narkaus
Opetus- ja kasvatusalan
täydenniskoulutusyksikkö
Lapin yliopisto
Syksy 2019

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Kyselyyn vastanneet	4
3 Näkemykset täydennyskoulutuksesta	6
4 Täydennyskoulutustarpeet ja toiveet	9
5 Loppupäätelmät	21

1 Johdanto

Tässä raportissa kuvataan Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan Opetus- ja kasvatustieteen täydennyskoulutusyksikön keväällä 2019 toteuttaman koulutustarvekartoituksen tuloksia. Koulutustarvekartoitus kohdistui Lapin alueen opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jotka olivat osallistuneet täydennyskoulutusyksikön koulutuksiin kevään 2018 ja 2019 välisenä aikana.

Tämän kartoituksen toteuttaminen oli perusteltua, sillä aikaisemmin täydennyskoulutusyksikössä ei ole tiedusteltu yhtä laajasti koulutuksiin osallistuneiden henkilöiden näkemystä täydennyskoulutustarpeista. Kohderyhmä poikkeaa aikaisemmin toteutettujen kartoitusten kohderyhmästä. Keväällä 2017 toteutettu koulutustarvekysely lähetettiin sähköpostitse Lapin alueella perus- tai lukio-opetusta tarjoavien oppilaitosten rehtoreille ja koulunjohtajille sekä varhaiskasvatuksen johtajille ja vastaaville. Uudella kartoituksella pyrittiin saamaan tietoa opetus- ja kasvatustehtävissä toimivilta ajankohtaisista täydennyskoulutustarpeista.

Koulutustarvekartoituksen tuottamia tietoja hyödynnetään monipuolisesti muun muassa täydennyskoulutustarjonnan suunnittelussa, koulutusten ja opetussuunnitelmien kehittämisessä sekä yleisten käytännönjärjestelyiden, kuten koulutusten toteutusajankohtien suunnittelussa. Vastauksia hyödynnetään myös tulevissa Opetushallituksen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön täydennyskoulutushauissa. Tavoitteena on kehittää täydennyskoulutustarjontaa kyselyssä ilmenneiden tarpeiden mukaisesti ja tämän myötä tarjota ajankohtaista ja tarpeellista täydennyskoulutusta Lapin alueelle.

Kyselylomake koostui muutamasta nopeasti vastattavasta valintakysymyksestä ja avoimista kysymyksistä. Valintakysymyksien avulla kartoitettiin vastaajien taustatietoja, täydennyskoulutukseen osallistumisen aktiivisuutta, kouluttautumiseen motivoivia tekijöitä, mahdollisuutta osallistua täydennyskoulutukseen sekä osallistumista vaikeuttavia tekijöitä. Avoimien kysymyksien avulla selvitettiin täydennyskoulutukseen liittyviä tarpeita ja toiveita. Vastaajilta kysyttiin mitä, kenelle suunnattua, missä ja milloin järjestettyä koulutusta he toivoisivat järjestettävän. Raportissa käydään läpi yksityiskohtaisesti jokainen kysymys vastauksineen.

2 Kyselyyn vastanneet

Kysely toteutettiin internetpohjaista Webropol -sovellusta apuna käyttäen ja siihen ohjaava linkki lähetettiin sähköpostitse Opetus- ja kasvatustieteiden tutkimuskeskuksen koulutukseen osallistuneille henkilöille. Kyselyn lähettäminen rajattiin alkuvuoden 2018 ja loppukevään 2019 välisenä aikana koulutukseen osallistuneisiin (466) henkilöihin.

Kysely lähetettiin huhtikuun 2019 lopussa ja siihen oli aikaa vastata reilu pari viikkoa. Kysely lähetettiin 466 henkilölle ja vastauksia saatiin 127 kappaletta, jolloin vastausprosentiksi muodostui 27%. Vaikka vastausprosentti jäikin melko pieneksi, saatiin todellisuudessa enemmän vastauksia kuin vuonna 2017 toteutetun kyselyn avulla. Tuolloin kysely lähetettiin 216 henkilölle ja vastauksia saatiin 98 Lapin alueella perus- tai lukio-opetusta tarjoavien oppilaitosten rehtoreilta ja koulunjohtajilta sekä varhaiskasvatuksen johtajilta ja vastaavilta.

Taulukko 1. Vastaajien määrä kunnittain
n=kuinka moni vastaajista on valinnut
kyseisen vastausvaihtoehdon

	n	%
Enontekiö	1	0,8%
Inari	5	3,9%
Kemi	3	2,4%
Kemijärvi	1	0,8%
Keminmaa	2	1,6%
Kittilä	6	4,7%
Kolari	3	2,4%
Muonio	3	2,4%
Pelkosenniemi	0	0%
Pello	0	0%
Posio	5	3,9%
Ranua	1	0,8%
Rovaniemi	78	61,4%
Salla	2	1,6%
Savukoski	1	0,8%
Simo	1	0,8%
Sodankylä	0	0%
Tervola	1	0,8%
Tornio	10	7,9%
Utsjoki	1	0,8%
Ylitornio	3	2,4%

Lapin maakunnassa kuntia on 21, ja vastauksia saatiin kaikista kunnista lukuun ottamatta Pelkosenniemeä, Pelloa ja Sodankylää. Suurin osa vastaajista oli rovaniemeläisiä. Huomioitavaa on se, että koska suurin osa koulutuksista järjestetään Rovaniemellä, on Rovaniemellä asuvien helpompaa osallistua koulutuksiin. Suuremmissa kaupungeissa on myös enemmän kouluja ja päiväkoteja ja näin ollen myös koulutukseen osallistujia. Seuraavaa kartoitusta ajatellen kyselyyn voisi lisätä vaihtoehdon muu, jos osallistujia sattuisi olemaan muualta kuin Lapista. Kyseeseen vastanneiden määrää kunnittain tarkastellaan viereisessä taulukossa 1.

Lähes puolet vastaajista (44,9%) kertoi toimivansa perusopetuksen tehtävissä, jonka osalta eniten vastaajia oli perusopetuksen luokilta 1-6. Merkittävä osa kaikista vastaajista (42,5%) toimii myös varhaiskasvatuksen tehtävissä. Taulukossa 2. kuvataan yksityiskohtaisemmin sitä, missä tehtävissä vastaajat toimivat. Vastaukset kuvastavat sitä, että on tärkeää järjestää monipuolista koulutusta eri opetus- ja kasvatusalan tehtävissä toimiville henkilöille. ”Muu” -vastausvaihtoehtoon oli vastattu: henkilöstöhallinto, hoitoala, erityisopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta, henkilökohtainen avustaja ja sijaisuudet.

Taulukko 2. Vastaajien työkenttä

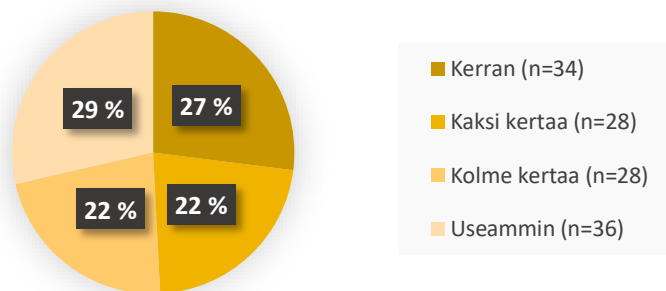
Vastaajien määrä 127, valittujen vastausten määrä 148

n=kuinka moni vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon

	n	%
Varhaiskasvatus	54	42,5%
Esiopetus	17	13,4%
Perusopetus, luokat 1-6	34	26,8%
Perusopetus, luokat 6-9	14	11,0%
Perusopetus, luokat 1-9	9	7,1%
Perusaste ja lukio	4	3,2%
Lukio	3	2,4%
Ammattikoulu	4	3,2%
Yliopisto	2	1,6%
Ammattikorkeakoulu	0	0%
Kasvatuksen/ koulutuksen hallinto tai suunnittelu	0	0%
Muu, mikä	7	5,5%

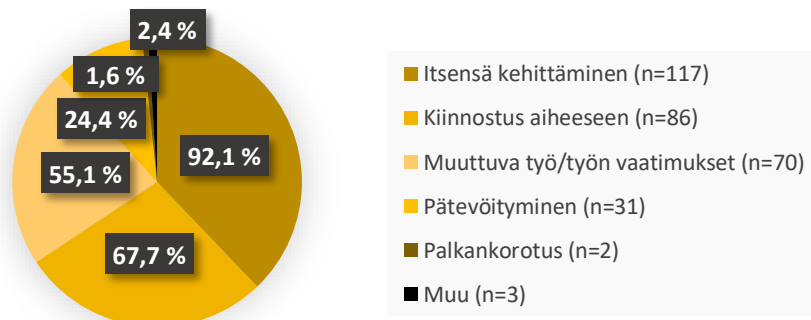
3 Näkemykset täydennyskoulutuksesta

Vastaajia pyydettiin kertomaan näkemyksiään muutamista keskeisistä täydennyskoulutukseen liittyvistä asioista. Täydennyskoulutukseen osallistumisen aktiivisuus viimeisen kolmen vuoden aikana jakautui vastaajien kesken melko tasaisesti. Jotkut olivat osallistuneet täydennyskoulutukseen ainoastaan kerran, mutta vastaajista löytyi suunnilleen yhtä paljon myös niitä, jotka olivat osallistuneet kuluneen kolmen vuoden aikana useammin kuin kolme kertaa. Kuviossa 1. ilmenee tarkemmin vastausten jakautuminen.

Kuvio 1. Täydennyskoulutukseen osallistumisen aktiivisuus
n=kuinka moni vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon

Vastaajilta tiedusteltiin, mitkä asiat motivoivat heitä täydennyskouluttautumiseen. Kaikista eniten kouluttautumiseen motivoi itsensä kehittäminen (92,1%), mitä pidettiin motivoivimpana tekijänä myös vuonna 2017 tehdyssä koulutustarvekartoituksessa. Seuraavaksi eniten vastaajia motivoivat kouluttautumaan kiinnostus aiheeseen (67,7%) ja muuttuva työ/työn vaatimukset (55,1%). Jonkin verran kouluttautumiseen motivoi pätevytyminen (24,4%) ja vain hyvin vähän palkankorotus (1,6%). ”Muu” vastausvaihtoehtoon oli kuvattu, että kouluttautumaan motivoivat työssä paremmin jaksaminen, työnantajan määräys sekä tavoite mielekkästä oppimisesta lapsille. Kuviossa 2. tarkastellaan kouluttautumiseen motivoivia tekijöitä.

Kuvio 2. Täydennyskouluttautumiseen motivoivat tekijät
Vastaajien määrä 127, valittujen vastausten määrä 309
n=kuinka moni vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon

Kyselyn avulla haluttiin tavoittaa tietoa myös siitä, millä tavoin vastaajien olisi mahdollista osallistua täydennyskoulutukseen. Selkeästi suurimmalle osalle olisi mahdollista osallistua viikolla työaikana (74%), ja mieluiten osallistuttaisiin koko päivän kestäviin koulutuksiin. Seuraavaksi mieluiten osallistuttaisiin verkko-opetuksena/ etäyhteyden välityksellä (49,6%). Myös vuonna 2017 edellä mainitut vaihtoehdot saivat eniten kannatusta, vaikkakin kyselyn vastaajajoukko oli eri ja vastausvaihtoehdot jakautuivat keskenään tasaisemmin. Hieman vähemmän kannatusta saivat koulutuksiin osallistuminen viikonloppuna (38,6%) sekä viikolla työajan ulkopuolella (33,9%). ”Muu” vaihtoehtoon kuvattiin, että koulutukseen olisi mahdollista päästä viikolla työaikana virkavapaan onnistuessa. Joillekin osallistuminen onnistuu joskus työajalla ja joskus etäopetuksena. Koulutukseen ei ole kuitenkaan mahdollista päästä niin usein kuin haluaisi. Vastausten jakautuminen ilmenee taulukosta 3.

Taulukko 3. Täydennyskoulutukseen osallistumisen mahdollisuudet
Vastaajien määrä 127, valittujen vastausten määrä 388
n=kuinka moni vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon

	n	%
Viikolla työaikana (valitse myös tarkentava vaihtoehto)	94	74,0%
koko päivä n. klo 9-16	66	52,0%
osapäivä/aamupäivä n. klo 9-12	27	21,3%
osapäivä/iltapäivä n. klo 12-15	43	33,9%
Viikolla työajan ulkopuolella	43	33,9%
Viikonloppuna	49	38,6%
Verkko-opetuksena/ etäyhteyden välityksellä	63	49,6%
Muulla tavoin, miten?	2	1,6%
Minun ei ole mahdollista osallistua täydennys- koulutuksiin millään tavoin	1	0,8%

Kiinnostuneita oltiin myös siitä, mitkä tekijät estävät täydennyskoulutukseen osallistumisen. Kaikista suurimmiksi esteiksi täydennyskoulutuksiin osallistumiselle koettiin aika (45,7%) ja kustannukset (43,3%). Ne olivat suurimpia esteitä myös vuonna 2017 (aika 62%, kustannukset 48%) toteutetussa koulutustarvekartoituksessa. Näiden jälkeen suurimmaksi esteeksi koettiin välimatka/pitkät etäisyydet (30,7%). Suuri osa (22,1%) koki myös, ettei mikään asia estä osallistumasta täydennyskoulutuksiin. Esteenä (12,6%) koettiin myös se, ettei kunta tai työpaikka tue henkilöstön osallistumista täydennyskoulutukseen, verkko-opetusmahdollisuuksien puutteellisuus (5,5%) ja se, että vastaaja ei täytä hakijana valintakriteerejä (3,9%). Aikaisemman opintomenestyksen ei katsottu vaikuttavan ollenkaan kielteisesti osallistumisen mahdollisuuksiin.

Melko paljon vastauksia tuli myös kohtaan ”Muu”. Muihin esteisiin kuuluvat sijaisjärjestelyihin liittyvät ongelmat:

”Kun koulutus on viikolla työaikana, on vaikea työpaikalle saada sijaista”

”Jos koulutus viikolla, tulee sijaiskustannuksia, ja aletaan katsoa karsaasti, jos on paljon koulutuksissa. Viikonloppukurssi siksi parempi”

Osallistumisen voivat estää myös työpaikan henkilöstön vähyys, työttömänä olo tai se, että tulee huono omatunto olla pois lapsiryhmästä koulutuksen aikana. Esteenä koettiin myös se, että työaikana työkaveri joutuu tekemään täydennyskoulutukseen lähtevän työt. Aina ei ole myöskään mahdollista osallistua koulutukseen, koska työyhteisössä on muitakin halukkaita. Yksi oli vastannut myös pitkien välimatkojen estävän arki-iltaisin koulutuksiin osallistumisen. Kyseisen vastauksen olisi voinut kuitenkin sijoittaa valmiin vastausvaihtoehtoon ”välimatka/pitkät etäisyydet” alle. Täydennyskoulutukseen lähtemiseen liittyvään esteeseen yksi vastaaja kertoi vastaavansa kouluttamalla itseään ajankohtaista kirjallisuutta lukemalla. Vastauksia voi tarkastella paremmin taulukosta 4.

Taulukko 4. Täydennyskoulutukseen osallistumista estävät tekijät
Vastaajien määrä 125, valittujen vastausten määrä 217
n=kuinka moni vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon

	n	%
Kustannukset	55	43,3%
Aika	58	45,7%
Verkko-opetusmahdollisuuksien puutteellisuus	7	5,5%
En täytä hakijana kaikkia valintakriteerejä	5	3,9%
Kunta tai työpaikka ei tue henkilöstön täydennyskoulutukseen osallistumista	16	12,6%
Aikaisempi opintomenestys	0	0%
Välimatka / Pitkät etäisyydet	39	30,7%
Mikään asia ei estä osallistumasta täydennyskoulutuksiin	28	22,1%
Muu, mikä?	9	7,1%

4 Täydennyskoulutustarpeet ja toiveet

Vastaajia pyydettiin vastaamaan kysymykseen: minkälaista täydennyskoulutustarvetta sekä koulutustoiveita koet olevan opetus- ja kasvatusalalla? Vastaajia pyydettiin erittelemään mitä koulutusta, kenelle suunnattua koulutusta, missä järjestettyä koulutusta ja milloin järjestettyä koulutusta he toivoisivat. Ennen kysymyksiin vastaamista kehoitettiin pohtimaan asiaa omassa työyhteisössä kattavampien täydennyskoulutustarpeiden/toiveiden tavoittamiseksi. Lisäksi vastaajia ohjeistettiin, että kysymyksiin voi kirjoittaa tarpeista/toiveista aina varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen saakka kuin myös esimerkiksi koulutuksen suunnitteluun ja hallintoon liittyen.

Mitä koulutusta

Vastaajat toivoivat monipuolisesti **pedagogiseen osaamiseen liittyvää** koulutusta. Koulutusta toivottiin niin varhaiskasvatukseen, kuin myös perusopetuksen ja lukion parissa toimivalle henkilöstölle.

”Lastenhoitajalle suunniteltua koulutusta miten voisin ohjata lasta pedagogisesti paremmin työaikana”

Monet vastaajat toivoivat erityispedagogiikkaan liittyvää koulutusta. Koulutuksen aihepiirejä voisivat olla esimerkiksi lasten keskittymisvaikeudet, oppilaiden erilaisuus ja tarpeiden kirjo, oppimisvaikeudet tai erityistä tukea tarvitsevien lasten tukeminen päivittäisessä toiminnassa. Erityispedagogiikkaan liittyvän koulutuksen tarve kohdistui myös varhaiskasvatukseen. Edellä mainittuihin teemoihin liittyen on järjestetty paljon koulutusta jo viime vuosina.

”Haluaisin saada koulutusta vielä enemmän erityislasten tarpeista ja heidän kanssaan toimimisesta varhaiskasvatuksessa.”

”Toivoisin, että erityispedagogista koulutusta järjestettäisiin enemmän. Varhaiskasvatuksen ihmisenä, erityisesti varhaiskasvatukseen suunnattuna.”

Erityispedagogiikan lisäksi koulutusta kaivattaisiin positiivisesta psykologiasta ja pedagogiikasta niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Positiiviseen pedagogiikkaan liittyviä koulutuksia on järjestetty jo aikaisemmin täydennyskoulutusyksikössä. Lisäksi koulutusta kaivattaisiin kolmiportaisesta tuesta, sekä arvioinnista niin perusopetuksen kuin lukionkin kehityksessä.

Monet vastaajat toivoivat koulutusta haastavaan käyttäytymiseen liittyen aina varhaiskasvatuksesta perusopetukseenkin asti. Haastavina voidaan kokea niin lapset kuin nuoretkin, mutta

myös perheet ja erilaiset tilanteet. Koulutusta tarvittaisiin haastavien oppilaiden kohtaamiseen kuin myös haastavissa tilanteissa toimimiseen. Haastavuus voi linkittyä niin käyttäytymiseen kuin oppimiseenkin.

”Toivoisin myös koulutuksia haastavien lasten/nuorien kanssa toimimiseen. Koululaisten ongelmat eri elämänaalueilla heijastuvat koulussa käyttäytymisen ja motivaation ongelmina, joiden kanssa joutuu painimaan päivittäin.”

Koulutuksia toivottiin myös tunnekasvatuksen, kuten lasten tunnetaitojen kehittämisen ja opetuksen tueksi. Koulutuksia toivottiin kohdennettavan niin varhaiskasvatukseen kuin perusopetukseenkin. Eräs vastaaja toivoi tunteiden hallintaan liittyvää koulutusta ja toinen vastaaja tunnetaitoihin syvemmin suuntaavaa koulutusta koko henkilöstölle. Tunnetaitoja sivuavaa koulutusta on tulossa syksyllä 2019. Seuraavissa sitaateissa ilmenee tunnetaitoihin liittyvän koulutuksen tarve:

”Peruskoulun ajankohtaisiin aiheisiin ja sisältöihin liittyviä koulutuksia, ja tunnetaitojen opetus ovat olleet nyt paljon esillä.”

”Tällä hetkellä kiinnostaisi kovasti Tunne ja Taida- koulutus”

”Lasten ja nuorten tunne-elämän kehitykseen liittyviä koulutuksia.”

Mainittuja yksittäisiä koulutusten sisältöjä voisivat olla: Laaja-alaiset ja monialaiset oppimiskokonaisuudet, vuosiluokkiin sitomaton opetus, ilmiöoppiminen, oppimisen oppiminen ja sen tukeminen alakoulussa sekä samanaikais- ja yhteisopettajuus/työparityöskentely. Muun muassa yhteisopettajuuteen liittyen järjestetään koulutusta keväällä 2020. Lisäksi varhaiskasvatuksen osalta eräs vastaaja mainitsi moniaistisen pedagogiikan:

”Aisti Seikkailu -koulutukset ovat antoisia ja antaisi varhaiskasvatuksen välle laaja-alaista osaamista moniaistiseen pedagogiikkaan.”

Muutamat kaipasivat koulutusta toiminnalliseen opetukseen liittyen, myös esiopetus ja varhaiskasvatus huomioiden. Yksi vastaaja koki tarvitsevansa koulutusta toiminnalliseen tekemiseen lasten itsetunnon tukemiseksi. Esimerkiksi toiminnallisuudesta hän nosti seikkailukasvatuksen. Toinen halusi kehittää osaamistaan toiminnallisuudesta kielten opetukseen liittyen. Toiminnallisesta kieltenopetuksesta varhennettuun kieltenopetukseen liittyen on tulossa koulutusta syksyllä 2019 sekä toiminnallisesta kieltenopetuksesta etäopetuksessa keväällä 2020. Omaksi koulutuskokonaisuudeksi nostettakoon maahanmuuttajien opetukseen liittyvät koulutukset. Maahanmuuttajien opetukseen liittyviä koulutuksia on järjestetty ja pyritään järjestämään vielä syksyllä 2019 Ideoita arkeen -hankkeen puitteissa. Eräs vastaaja kuvasi tarvitse-

vansa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden opetukseen ja kielitietoisuuteen liittyvää koulutusta. Kielitietoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta sivutaan varhennettuun kieltenopetukseen liittyvän koulutuksen aikana keväällä 2020.

Koulutusta tarvittaisiin myös pedagogisiin asiakirjoihin ja niiden toteuttamiseen liittyen. Varhaiskasvatuksen osalta koulutusta kaivattaisiin varhaiskasvatussuunnitelmasta, jonka toteutukseen liittyen on tulossa monipuolista koulutusta syksyllä 2019 ja keväällä 2020. Perusopetuksessa koulutusta kaivattaisiin sen sijaan uuden opetussuunnitelman mukaisen opetuksen toteutukseen liittyen. Asiakirjoihin liittyen on tulossa perusopetuksen osalta koulutusta syksyllä 2020. Lisäksi yhden vastaajan mukaan koulutusta tarvitaan varhaiskasvatuksessa kokonaan uuden toimintakulttuurin luomiseen. Koulutus koskettaisi myös varhaiskasvatuksen hallinnon osalta tiimien vastaavia sekä päiväkodin johtajia.

”Varhaiskasvatusta tukevaa, uusia toimintamalleja uuden vasun toteuttamiseksi.”

”Tällä hetkellä tärkeää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan liittyvä koulutus sekä varhaiskasvatuksen asiakirjoihin liittyvä koulutus.”

”Varhaiskasvatuksen opettajien täydennyskoulutusta uuden toimintakulttuurin luomiseksi: uhka vai mahdollisuus esim. lapsen osallisuus, tiimityö, oman työskentelyn arviointi”

”Uuden toimintakulttuurin luominen varhaiskasvatukseen. Tiimien vastaavat: pedagogiset työkalut lapsiryhmän ohjaamisessa, lapsen osallisuuden huomioiminen ja sen kunnioittaminen, tiimien pedagogisen keskustelun ohjaaminen. Päiväkodin johtajat: pedagogisen johtamisen vastuun kantaminen, oman pedagogiikan kehittäminen ja vahvan pedagogisen osaamisen mahdollistaminen, työn priorisointi.”

Vastaajia kiinnostavat myös seuraavat koulutuksien aihepiirit: alisuoriutujien motivointi/polarisaation ehkäisy, sukupuolisensitiivisyys ja tasa-arvokasvatus, seksuaalikasvatuksen toimintamallit kouluissa/päiväkodeissa, opettajan huolehtimisvastuu oppilaasta ja oppilaalta vaadittava käytös. Lisää koulutusta toivottiin myös restoratiiviseen toimintakulttuurin ja sovitteluun liittyen, mitä on tulossa jo syksyllä 2019. Muita mainittuja koulutuksen aiheita olivat lapsen mielenterveys, koulukuntoisuus, hallittu fyysinen rajoittaminen, improvisaatio ja draama opetuksen tukena, valmistavaa opetusta tukeva koulutus, vuorovaikutukseen liittyvä koulutus ja vanhempien tukemiseen liittyvä koulutus. Varhaiskasvatukseen toivottiin koulutusta myös esimerkiksi aiheista tukitoimenpiteet varhaiskasvatuksessa, lasten psykiatriset ongelmat ja lasten motoriset pulmat.

Vastausten perusteella tarvetta olisi myös **pätevöittäväälle koulutukselle**. Pätevöittävän koulutuksen tarve ilmenee seuraavista sitaateista. Moni myös arvottaa pätevöittävät koulutukset tärkeämmiksi kuin lyhyet koulutukset:

"Itselläni on hyvä koulutus mutta tuntuu että ei riittävä, jotta saisin vakipaikan jostain."

"Irralliset pikkukurssit ovat aika monesti aika turhan tuntuisia, pidemmät kokonaisuudet paljon antoisampia ja pätevöittävät kokonaisuudet huomattavasti tärkeämpiä."

"Varhaiskasvatuksen opettajista on kova pula ja tiedän useita varhaiskasvatuksen lastenhoitajia ja perhepäivähoitajia, jotka haluaisivat kouluttautua alalle. Työkokemusta on jopa kymmeniä vuosia ja lukuisia täydennyskoulutuksia työn ohessa ja omaehtoisesti vuosien varrella. Motivaatio ja tietotaito olis kohdillaan, mutta ei sopivaa koulutusmahdollisuutta. Kokopäiväinen opiskelijaksi ryhtyminen ei ole mieluisa vaihtoehto!"

Pätevöittävää koulutusta tarvittaisiin vastausten perusteella ainakin seuraavasti: kasvatustieteen opinnot, opettajaksi pätevöittävät opinnot, S2 -opettajaksi pätevöittävät opinnot, opettajan monialaiset opinnot, varhaiskasvatuksen opettajaksi pätevöittävät opinnot, esi- ja alkuopetuksen opinnot, luokanopettajasta aineenopettajaksi, aineenopettajasta luokanopettajaksi sekä ammatillisesta erityisopettajasta erityisluokanopettajaksi pätevöittävät opinnot. Lisäksi toivottiin sosionomikoulutusta, koulutuspolkua sosionomille esiopetuspätevyyden saamiseksi, varhaiskasvatuksen opettajana toimivalle sosionomille erityisopettajan pätevyyden saamiseksi, johtamisen erikoisammattitutkintoa (JET) & rehtoriopintoja. Eräs vastaaja toivoi luokanopettajille mahdollisuuksia pätevöityä eri opetettaviin aineisiin liittyen, kuten englantilainen filologia ja matematiikka ja vastaavasti erityisopettajille mahdollisuuden kehittää osaamistaan logopediaan liittyen. Maininnan sai myös ruotsin kielen perusopinnot. Pätevöittävän koulutuksen tarve pyritään ottamaan huomioon täydennyskoulutushakuja tehtäessä. Tällä hetkellä täydennyskoulutusyksikössä järjestetään opettajan pedagogisia opintoja (60 op) ja lisäksi aikaisemmin on järjestetty muun muassa varhaiskasvatuksen opettajan koulutusta yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa.

Opettajat kaipaisivat selvästi myös **yksittäisiin opetettaviin aineisiin** liittyvää syventävää täydennyskoulutusta laajojen, eri aihepiireihin keskittyvien koulutuksien rinnalle. Koulutusta tarvitsisivat myös luokanopettajat, sillä heidän täytyy hallita monen eri aineen sisältöjä.

"Ainekohtaista koulutusta on vähän. Tarjolla on usein "yleispätevää" koulutusta esim. oppilashuollosta, oppimisvaikeuksista, erityisyydestä, käyttäytymisestä jne, mutta oppiaineisiin paneutuvaa koulutusta on harvemmin. Ainoastaan matematiikasta on koulutuksia melko hyvin."

"Omien opetusaineiden matematiikka, äidinkieli, ohjelmointi, musiikki sisällöllistä syventämistä uusia ideoita kokeillen"

"Luokanopettajien täytyy hallita monta ainetta, joten tarvetta sillä puolella perusteellisempiin koulutuksiin on."

Vastauksissa koulutusta toivottiin monipuolisesti eri oppiaineisiin liittyen. Kielten osalta koulutusta toivottiin varhaiskasvatukseen lukutaidon herättelyn muodossa. Koulun osalta mainin-

toja saivat puheopetuskoulutus, aktivoivat opetusmenetelmät kieltenopetuksessa, kielten opettaminen verkon avulla, S2 -opetukseen liittyvä koulutus, suomen kielen taidon arviointiin liittyvä koulutus, kielelliseen kehitykseen liittyvä koulutus, esi- ja alkuopetuksen kielelliset taidot, englannin ja ruotsin kielen opetukseen liittyvä koulutus ja varhennetun A1 -kielen opetus luokanopettajille. Aikaisemmin on järjestetty muun muassa kielimuurin ylittämiseen tähtäävää koulutusta. Varhennetun kieltenopetuksen koulutustarpeeseen voidaan vastata jo syksyllä 2019 ja lisäksi koulutusta on tulossa myös toiminnalliseen kieltenopetukseen etäopetuksessa.

Seuraavat sitaatit kuvastavat kieliin liittyvän koulutuksen tarpeellisuutta:

”Toivoisin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lukutaidon herättelyyn suuntaavaa koulutusta; miten voin auttaa lapsia lukutaidon kehittämisessä ennen peruskoulua.”

”Erityisesti tarvitsisin puheopetuskoulutusta, sillä koulussa on yhä enemmän oppilaita, joilla on puhevaikeuksia, eivätkä he aina pääse puheterapiaan. Olen opiskellut puheviestintää ja yleistä kielitiedettä perusopintojen verran ja fonetiikkaa pari kurssia, mutta tarvitsen koulutusta.”

”Olen S2-opettaja Rovaniemellä. Olen puhunut muutamien kollegojeni kanssa, ja on tullut tuntuma, että suomen kielen taidon arviointiin (EVK:n mukaiseen) tarvittaisiin/ haluttaisiin lisää koulutusta. Arviointi on aina haastavaa. Siinä voi myös näkyä suuriakin subjektiivisia eroja.”

”Varhennetun A1 kielen opetusta luokanopettajille (koska heille se nakki kuitenkin napsahtaa, vaikka kuinka olisi aineenopettajikin tarjolla)”

Opettajat toivoisivat myös tieto- ja viestintäteknikkaan liittyvää koulutusta. Varhaiskasvatuksen osalta kaivattaisiin erityisesti mediakasvatukseen liittyvää koulutusta. Tietoa kaivattaisiin muun muassa siitä, miten mediakasvatus voisi näkyä alle kouluikäisten lasten arjessa, miten TVT:tä ja teknologialaitteita voidaan hyödyntää päiväkodissa sekä tarvitseeko TVT:n näkyä varhaiskasvatuspalveluissa. Yksittäisinä mainintoina toivottiin Muksunetti -koulutusta sekä Moditi -koulutuksen käyneille jatkokoulutusta.

Koulun osalta koulutusta toivottiin muun muassa TVT:n hyödyntämisestä opetuksessa, digiopetuksen ja -oppimisen mahdollisuuksista, sosiaalisen median hyödyntämisestä työssä ja muualla, vastuullisesta mediakasvatuksesta sekä TVT-välineistä ja tietokoneohjelmista työkaluina kouluarjessa. Lisäksi tarvittaisiin selkeytystä siitä, mitä digitaitoja tarvitaan kullakin luokka-asteella sekä lisää osaamista ohjelmoinnin (luokat 7-9) opetukseen. Erillisen maininnan sai Ekaloikka-koulutus. Tieto- ja viestintäteknikkaan ja esimerkiksi ohjelmointiin liittyvää koulutusta on järjestetty viime vuosina.

Musiikkiin liittyen toivottiin monipuolisesti koulutusta. Varhaiskasvatuksen osalta eräs vastaaja halusi oppia hyödyntämään musiikkia monipuolisemmin varhaiskasvatuksen arjessa.

Koulutuksien osalta maininnan saivat musiikkipiirtäminen sekä Soili Perkiön erilaiset musiikkikurssit. Yleisesti musiikkiin liittyen toivottiin muun muassa osallistamiskoulutusta, kuten säveltämistä ja soitinrakennusta erityisryhmien parissa työskenteleville, sekä konkreettisia uusia vinkkejä musiikin opetuksen tueksi. Musiikkiin liittyvään koulutustarpeeseen on pyritty vastaamaan parhaillaan käynnissä olevan Minä MusiSoin -koulutuskokonaisuuden avulla. Vastaa- vasti kaivattaisiin uusia tekniikoita ja ideoita varhaiskasvatukseen sekä alakoulun kuvaamataidon ja käsityön opetukseen. Varhaiskasvatukseen osalta tarpeeseen vastataan lähitulevaisuudessa. Yksittäisen maininnan sai myös liikunta. Historian ja yhteiskuntaopin opettajille toivottiin yleisesti koulutusta sekä aineisiin kohdennettua arviointikoulutusta.

”Lisäksi kaipaamme enemmän pidempiä ja lyhyempiä koulutuksia käden taitoihin ja kuvaamataitoon liittyen (erilaisten tekniikoiden käyttö ja hyödyntäminen, millainen on lapsia osallistava/lasten oman näköinen työ/askartelu) jne. Satusivellin-koulutus taitaa loppua.”

Äidinkielen osalta vastauksissa toivottiin koulutusta äidinkielen ainekirjoitukseen liittyen, kirjoittamisen opetukseen liittyen sekä draamaan:

”Kouluarjen käytännön työtä tukevaa koulutusta. Esimerkiksi äidinkielen opettajana toivoisin kirjoittamisen opetukseen liittyvää koulutusta.”

Lisäksi uusia ideoita ja vinkkejä kaivattiin matematiikan, fysiikan ja kemian toiminnalliseen opetukseen sekä uuden opetussuunnitelman hengen mukaiseen opetukseen. Eräs vastaaja halusi syventää matematiikkaan liittyvää sisällöllistä osaamista ja toinen oli puolestaan kiinnostunut matematiikan opetukseen liittyvistä solmukohdista eri luokka-asteilla. Koulutusta kaivattaisiin myös esi- ja alkuopetuksen matemaattisiin taitoihin liittyen sekä Varga-Neményi -menetelmästä myös varhaiskasvatukseen yhteydessä. Eri oppiaineisiin liittyen toivottiin myös materiaalikoulutuksia. Mainintoja saivat muun muassa Metsämörri, Nallematikka ja kieli & liikunta -materiaalit sekä Lego-koulutukset. Koulutusta on aikaisemmin järjestetty LEGO®SERIOUS PLAY® and Hands on Thinking™ -menetelmän hyödyntämisestä.

Todella monet vastaajista toivoivat **oman hyvinvoinnin tukemiseen** liittyvää koulutusta. Teemaa on aikaisemmin käsitelty jonkin verran muun muassa positiiviseen pedagogiikkaan keskittyvien koulutuksien aikana. Toivottu koulutus olisi työssä jaksamista tukevaa tai työhyvinvointiin liittyvää koulutusta. Tarkemmin koulutusta toivottiin omaan henkiseen kasvuun liittyen, voimaantumiseen, omiin vahvuuksiin sekä niiden hyödyntämiseen, positiiviseen pedagogiikkaan sekä opettajan tunnetaitoihin liittyen. Yksi vastaaja toivoi, että koulutuksessa käsiteltäisiin suunnitelmallisuuden ja ennakoinnin hyödyllisyyttä oman työhyvinvoinnin edistäjänä.

Koulutusta työssäjaksamiseen toivottiin myös esimiestyötä tekeville. Seuraava sitaatti kuvastaa selkeästi sitä, että täydennyskoulutuksella voi tiedollisen merkityksen lisäksi olla myös rohkaiseva, vertaisryhmän myötä tukeva merkitys osallistujille:

”Kaipaisin koulutusta, jossa rohkaistaan opettajaa löytämään omat vahvuudet opetustyössä. Se toisi lisää jaksamista, kun itsekin voi uskoa omaan työhön. Kaipaisin sellaista koulutusta, jossa kokemukset kentältä kuunnellaan ja annetaan arvo opettajan kokemuksille ja löydöille, vaikka ne eivät olisikaan uusimpien trendien mukaisia. Esim. joskus kun olin koulutuksessa, missä piti saada eväitä vaikeisiin tilanteisiin luokassa, ei jätetty tarpeeksi aikaa opettajien esimerkeille. Teoriatkin hyviä, mutta käytännön työkaluja tässä eniten tarvii. Koulutuksesta jäi tyhjä olo.”

Omana kokonaisuutena voidaan pitää **muuta koulutusta**. Seuraaviin kappaleisiin kootut koulutustoiveet sijoittuvat ainakin jossain määrin koulun tai varhaiskasvatuksen ulkopuolelle. Vastaajat toivoivat esimiehille suunnattua koulutusta, hallintotieteen koulutusta, koulutusta työelämässä tarvittavista pehmeistä taidoista (fasilitointitaidot) ja yrittäjyydestä. Henkilöstöhallintoon liittyen toivottiin koulutusta työyhteisötaitoihin, johtamiseen, jatkuvan oppimisen taitoihin sekä muutostilanteeseen mukautumiseen liittyen. Koulutusta kaivattiin myös siitä, kuinka tulee toimia hallinnollisissa tehtävissä tai kriisitilanteissa ja lisäksi vinkkejä koulutuksen suunnitteluun ja ajankäyttöön.

Koulutusta kaivattiin myös hoitoalalle erityisesti asiakastyön osalta. Koulutus voisi sisältää seuraavia aihepiirejä: kriisin kohdanneen tukeminen, muutokseen tähtäävä motivointi, neuro psykologinen osaaminen ja mielenterveyden tukeminen. Lisäksi toisella asteella kaivattaisiin koulutusta toiminnanohjaukseen liittyen sekä mielenterveyshaasteiden varhaisempaan tunnistamiseen oppilaiden kanssa toimiville (opettajat, ohjaajat, kuraattorit, terveydenhoitajat). Maininnan sai myös ensiapukoulutus.

Lisäksi koulutusta toivottiin koulun kemianopetuksen varastonhoitoon ja kemikaalivastaavan tehtäviin, maahanmuuttajien kotouttamiseen, vuorohoidon tuomista haasteista selviämiseen sekä pienten lasten tarvitsemaan tukeen, hoitoon ja huolenpitoon. Yksittäisiä mainintoja saivat myös äänenhuolto, satuhieronta sekä apuviittomat.

Kenelle suunnattua koulutusta

Vastaajat toivoivat koulutusta hyvin monipuolisesti eri kohderyhmille, mikä kuvastaa opetus- ja kasvatusalalla toimivien monipuolista taustaa. Laajimmillaan koulutusta toivottiin kaikille opetus- ja kasvatustalalla toimiville ammattilaisille ammattiryhmästä riippumatta sekä sivistystoimen henkilöstölle. Koulutusta toivottiin aina varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetuksen henkilöstölle,

kuin myös lukion sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulujen henkilöstölle. Lisäksi koulutusta toivottiin lapsia ja nuoria opettavien lisäksi myös aikuisopiskelijoita opettaville/valmentaville henkilöille. Myöskään ei tulisi unohtaa esimies- tai johtoasemassa toimivaa henkilöstöä. Yhdessä vastauksessa tuotiin kuitenkin esiin se, että yksittäiset koulutukset tulisi olla paremmin kohdennettuja juuri tietyille kohderyhmille:

”Paljon nykyistä tarkemmin suunnattua eli yleis-varhaiskasvatus-lukio menee ihan liian isolla skaalalla ja näihin en enää lähde, eli aika on niin arvokasta ja sijaisten hankkiminen ja ohjaaminen ja jälkityö on niin työllistävää, että koulutuspäivän pitää olla täyttä asiaa ja kohdennettuna esim. yläkouluun ja aine-opettajajärjestelmään.”

”kohdennettuna tarkemmin -> yläkoululle -> oppilaitten ikä ja kehitys + aineenopettajajärjestelmä - asiantuntija saa olla asiantuntija ja luennoida -> ei kuulumisten ja kokemustenvaihtoa.”

Koulutuksen kohderyhmien osalta eniten mainintoja saivat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö. Varhaiskasvatuksen henkilöstöön liittyen mainituiksi tulivat varhaiskasvatuksen opettajat, lastenhoitajat, ryhmäavustajat, perhepäivähoitajat, sosionomit, varhaiskasvatuksen esimiehet, päiväkodin johtajat ja tiimienvastaavat.

Varhaiskasvatuksen lisäksi koulutusta toivottiin runsaasti myös esi- ja perusopetuksen henkilöstölle. Koulutusta toivottiin suunnattavan sekä alakoulujen luokanopettajille, että yläkoulujen aineenopettajille. Jonkin verran kuvattiin tarkemmin, mitä luokkia tai aineita opettavien opettajille koulutusta toivottiin. Tarjottavan koulutuksen osalta ei saa unohtaa myöskään ohjaajia, kuten koulunkäynninohjaajia sekä erityislasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia.

Selkeästi toivetta olisi enemmän myös toisen asteen opettajille suunnatuille koulutuksille sekä koulutuksille, jotka on suunnattu aikuisopiskelijoita opettaville/valmentaville henkilöille. Toisaalta koulutusta toivottiin nuorille ja vasta aloittaneille opettajille, kuin myös vanhoille opettajille. Eräs vastaaja ehdotti, että olisi kiinnostavaa, jos joskus koulutusta suunnattaisiin ainoastaan kokeneille tai vähemmän kokeneille varhaiskasvatuksen opettajille tai työuran eri vaiheissa oleville opettajille.

”Yleensä koulutukset ovat peruskoulun opettajille suunnattuja, enemmän saisi olla myös toisen asteen opettajille suunnattuja koulutuksia.”

”Vanhoille Opettajille että voivat päivittää itseänsä 2000 luvulle”

”Olisi kiinnostavaa, jos joskus suunnattaisiin koulutusta erityisesti kokeneille vk-opettajille ja joskus vähemmän kokemusta omaaville, myös työuran eri vaiheissa olevat voisi ottaa kohderyhmäksi.”

Opettajien lisäksi koulutusta haluttiin kohdennettavan myös lähihoitajille, sairaanhoitajille, kuuraattoreille, terveydenhoitajille, oppilashuollon henkilöstölle ja oppilasterveydenhuollon hen-

kilöstölle. Tämä on ymmärrettävää, sillä parhaimmillaan he toimivat tiiviissä yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa. Koulutusta toivottiin myös kasvatusalan opiskelijoille, työttömille sekä vanhemmille. Edellä mainitut eivät kuitenkaan ole täydennyskoulutusyksikön ensisijaista kohderyhmää.

Missä järjestettyä koulutusta

Koulutusta toivottiin suuresti järjestettävän Rovaniemellä. Tämä selittyy selvästi sillä, että suurin osa vastaajista oli Rovaniemeltä. Lapin yliopistoa pidettiin hyvänä paikkana koulutuksen järjestämisen kannalta. Myös Lapin ammattikorkeakoulu sekä paikalliset koulut mainittiin vastauksissa.

”Lapin yliopistolla oleviin koulutuksiin on helppo päästä, kyllä muihinkin Rovaniemellä järjestettyihin paikasta riippumatta. Mieluummin osallistun lähiopetuksena järjestettyihin koulutuksiin kuin verkkokoulutuksiin.”

”Mieluiten Rovaniemellä, jolloin varmimmin saa myös luvan osallistua.”

”Rovaniemi, etäyhteys ja mahdollisuuksien mukaan koko Lapin alueella.”

”Toivon koulutuksia Rovaniemelle, jotta osallistuminen olisi ajallisesti ja rahallisesti mahdollista. Kaikki koulutusajat käy, illat, viikonloput ja työpäivät.”

Koulutuksia toivottiin myös jalkautettavan Rovaniemeltä muualle Lappiin oman kunnan tai lähikuntien alueelle. Yksittäisten Lapin kuntien osalta mainintoja saivat Kemi, Kemijärvi, Kemminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Posio, Salla ja Tornio. Lapin ulkopuolella koulutusta toivottiin Kuusamoon, Ouluun, Kajaaniin, Turkuun ja Helsinkiin. Lisäksi koulutusta toivottiin omalle työpaikalle tai omaan yksikköön.

”Mieluiten oman kunnan alueella pitkien etäisyyksien vuoksi tai vaihtoehtoisesti verkkokoulutusta iltaisin + viikonloppuisin.”

”Kemijärvelläkin voisi järjestää jotain, niin Salla-Pelkosenniemi-Savukoski pääsisi helposti mukaan.”

”Kaupungissa: Rovaniemi/ Tornio / Kemi tai verkonkautta omalle koululle, kunhan yhteydet pelaa ja luennoitsijan kuulee.”

”Mahdollisuuksien mukaan maakunnissa, mutta myös Rovaniemi käy, kunhan koulutuksen järjestämisessä on huomioitu pitkänmatkalaiset. Koulutuksen on mahdotonta olla siinä tapauksessa esim. kolmena iltana viikossa. Mieluummin 2 peräkkäistä päivää.”

Jotkut vastaajat olivat koulutuksen sijainnin osalta joustavia. Viikolla mieluisimpia olisivat lähellä järjestettävät koulutukset ja viikonloppuna moni voisi lähteä kauemmaksi kouluttamaan:

”Päiväselteään pääsen käymään Oulussa tai Rovaniemellä, viikonloppuna Kittilässä tai Kajaanissa asti. Myös Turkuun tai Helsinkiin voin lähteä”

”Kemi-Tornio alueella, jos koulutus on viikolla. Viikonloppuna myös kauempanakin oleva koulutus käy.”

”Tietysti olisi parasta, jos sen voisi järjestää paikallisella tasolla esim. täällä Sallassa, mutta Rovaniemi on ok.”

Vaikka lähiopetuksena järjestetyt koulutukset saivat monen vastaajan osalta kannatusta, suuri osa toivoi myös verkossa järjestettyä koulutusta. Monelle toimiva ratkaisu saattaisi ollakin se, että koulutukset sisältäisivät monipuolisesti sekä lähi- että verkko-opetusta.

”Mielellään etäyhteyksien kautta kustannusten takia”

”Etäyhteyksien hyödyntäminen!!! Toimii usein aika hyvin; riippuu tietenkin sisällöstä ja työskentelytavasta.”

”Parasta olisi, jos näitä koulutuksia saisi järjestettyä etäyhteydellä iltapäivisin, jolloin koulussa voitaisiin kokoontua ”pedagoginen kahvila” -tyyppisesti kuuntelemaan”

”Paikan päällä Kittilässä, sekä verkko-opintoina, jos ei pienillä paikkakunnilla!”

”Verkko-koulutuksessa on se hyvä puoli, että voi osallistua kotoa käsin, milloin tahansa, jos koulutus on äänitetty.”

Milloin järjestettyä koulutusta

Koulutusta toivottiin järjestettävän hyvin eri ajankohtina, mikä asettaa sen järjestämiselle haasteita. Vaikka koulutusta pyrittäisiin järjestämään enemmistön toiveiden mukaisesti, tullaan samalla unohtaneeksi vähemmän vastauksia saaneet, mutta kuitenkin yhtä tärkeät näkemykset koulutuksen parhaasta ajankohdasta ja toteutustavasta. Koulutuksien toteutukseen liittyen onkin tärkeää muistaa se, että kaikkien toiveita ei voida toteuttaa ja aina myös kouluttajien aikataulut vaikuttavat koulutuksen lopulliseen toteutusajankohtaan. Jonkin verran oli vastauksia, joiden mukaan vastaajat olivat todella joustavia koulutuksen toteutustavan ja -ajan suhteen.

Koulutuksia toivottiin hyvin vaihtelevasti eri vuodenaikoina. Suurin osa toivoi koulutusta selkeästi kouluvuoden ajalle syksystä kevääseen. Vastaukset vaihtelivat kuitenkin huomattavasti yksilöstä riippuen. Toiset pitivät lukukauden alkua parhaana aikana kouluttautumiseen, toiset eivät sen sijaan halunneet koulutusta sijoitettavan lukuvuoden alkuun tai loppuun. Joka tapauksessa koulutusta toivottiin eniten sellaiseen ajankohtaan, kun vielä innostusta ja voimia riittää kouluttautumiseen:

”Iltapäivisin, mieluummin keväällä kuin talven pimeinä päivinä.”

”Syksyisin on enemmän intoa ja aikaa kuin keväällä.”

”Syksyllä tai syystalvella tai talvella, ei keväällä”

”Lyhyemmät koulutukset syksyllä ja talvella iltapäivällä tai viikonloppuisin. Pidemmät koulutukset kesällä.”

”Kaikki ajat käy, alkusyksystä ja joulun jälkeen eniten intoa oppia uutta.”

Jonkin verran vastaajat kuvasivat aikoja, jolloin koulutukseen osallistuminen on kaikkein vaikeinta tai milloin eivät halua osallistua täydennyskoulutukseen. Kiireisinä aikoina näyttäytyivät etenkin joulun aika, loppukevät, jaksojen vaihteet sekä ajat ennen syys- ja hiihtolomaa.

”Kouluissa kiireisimpiä aikoja (joulun alus, loppukevät, jaksojen vaihteet syys- ja hiihtoloman aikoihin) kannattaa välttää.”

”Sesonkiaikojen ulkopuolella. Eli joulukuu, maaliskuu-huhtikuu on huonoja aikoja, kun töissä on kiirettä.”

”Kaikki muut ajankohdat ovat hyviä, paitsi loppukevät.”

”Loka-helmikuun väliseen aikaan sopii erityisesti useamman päivän koulutuksia paremmin. Tiukkoja kuuksia päästä useamman päivän koulutukseen ovat elo-loka sekä maaliskuu-huhti, koska on paljon erilaisia keskusteluja.”

”Ei ainakaan heti loman jälkeen, ei ylioppilaskirjoitusten päivinä”

Vaihtelua koulutustoiveisiin liittyen oli myös päivä- ja viikkotasolla. Suurin osa toivoi koulutusta selkeästi kouluvuoden ajalle arkisin, toki poikkeuksiakin oli. Selkeästi eniten kannatusta saivat koko päivän kestävät koulutukset (n. klo 8-18 välillä). Vaihtelua esiintyi kuitenkin kelloaikojen suhteen ja moni toivoikin koulutuksen loppuvan jo viimeistään klo 16.

”Työpäivien aikana. Ei kauneimpaan kevät aikaan.”

”Koulujen työajalla, ei lomien päälle.”

”Mieluiten koko päivän kestävä tai jopa peräkkäisten päivien. Näin kaukaa tulijoiden ei tarvitse montaa kertaa saapua paikalle.”

”Jos koulutuksia järjestetään Rovaniemellä, mielellään koko päivän koulutuksia, koska välimatka on pitkä, niin muutaman tunnin takia ei kannata kauempaa lähteä.”

Osapäiväisiin koulutuksiin liittyen vastaajat olivat selkeästi enemmän iltapäivä- tai iltakoulutuksien kannalla. Iltapäiväkoulutukset sijoittuivat vastauksissa klo 12-17 välille. Toisaalta koulutus voisi joskus alkaa myös hieman myöhemmin ja kestää pitkälle iltaan.

”Työajan jälkeen iltapäivisin 14-20, ei viikonloppuna (koska työpaikka ei mahdollista työajalla tapahtuvaa koulutusta)”

”Koulupäivän jälkeen muutama tunti syyskuussa ja tammikuussa sekä huhtikuussa.”

”Iltapäivisin, mieluummin keväällä kuin talven pimeinä päivinä”

”Vastaan varhaiskasvatusalan näkökulmasta: Koulutukset tulisi olla mielellään iltapäivisin klo 12-17 välillä, aamupäiväkoulutuksiin osallistuminen on usein hankalampaa.”

Vaikka suurin osa toivoi koulutusta työviikolle ja työajalle, osa toivoi koulutusta järjestettävän myös työajan ulkopuolella, viikonloppuisin tai jopa loma-aikaan. Yksittäisiin päiviin liittyen mainintoja saivat maanantai, perjantai ja lauantai.

”Ajankohdalla eikä päivillä ole väliä, kunhan ovat työajan ulkopuolella.”

”Muutaman päivän mittaisia lauantaisin (esim. 2-3 kertaa) Osin etänä, monimuotoisesti, jotain lähiopetuksenakin, mutta tosiaan vaikea päästä viikolla pois töistä”

”Mieluiten viikonloppuna, koska työnantaja ei tue yliopiston koulutuksiin osallistumisia. Jos täytyy valita, viikonpäivistä maanantai tai perjantai paras”

”Jos arkipäivänä, niin perjantai hyvä koska silloin on usein lapsia vähemmän hoidossa.”

”Lauantait, loma-ajat, aamupäivät viikolla.”

”Vaikka vaihteeksi kesäkuussakin”

Moni toivoi selkeästi myös verkossa järjestettyä koulutusta, mikä mahdollistaisi ainakin paikasta, parhaimmillaan jopa ajasta riippumattoman täydennyskoulutautumisen. Toisaalta monimuotokoulutus auttaisi yhdistämään sekä lähi- että etäkoulutuksen parhaat puolet:

”Monipuolisesti, mielellään myös mahdollisuus kuunnella etäyhteytenä ja tallenteena, itselle sopivasta paikasta ja itselle sopivana ajankohtana.”

”Toivoisin, että tämä olisi mahdollista toteuttaa verkkokoulutuksena, ainakin suurimmaksi osaksi, siten ettei ole aikaan sidottu. Silloin siihen pääsisi mahdollisimman paljon osallistujia.”

”Parasta olisi, jos näitä koulutuksia saisi järjestettyä etäyhteydellä iltapäivisin, jolloin koulussa voitaisiin kokoontua ”pedagoginen kahvila” -tyyppisesti kuuntelemaan.”

Seuraavassa kommentissa vastaaja kuvaa erittäin tärkeitä koulutuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä. Koulutuksien olisi hyvä sijoittua muun muassa eri viikonpäiville:

”Puolipäiväiset koulutukset ovat haasteellisia pitkien välimatkojen takia, koska osallistuminen vaatii käytännössä koko päivän poissaolon. Useamman koulutuskerran kokonaisuuksissa kannattaa huomioida se, että koulutuspäivät ei ole aina samoja viikonpäiviä (esim. keskiviikko). Pitkänmatkalaiset harvoin lähtevät iltakoulutuksiin, saati viikonlopuiksi, vaikka se työnantajan puolesta olisikin mahdollista.”

Koulutuksen järjestämiseen liittyen toivottiin myös, että asioiden sisäistämisen kannalta koulutuksien tulisi olla pidempikestoisia. Pitkäkestoiset koulutukset voitaisiin rakentaa niin, että ensimmäisenä vuonna olisivat perusopinnot ja toisena vuonna aineopinnot. Lisäksi toiveena oli, että koulutukset järjestettäisiin ripotellen 1-2 kertaa kuukaudessa tai intensiivijaksona koulutuksen aiheesta riippuen. Hyvä olisi myös, että jo keväällä tulisi tieto syksyn koulutuksista, jotta voi hyvissä ajoin suunnitella ja hakea koulutuksiin sekä hankkia mahdolliset sijaiset. Samoin syksyllä olisi hyvä saada jo ajoissa tietää kevään koulutuksista ja niiden aikatauluista.

5 Loppupäätelmät

Tässä kartoituksessa haluttiin selvittää täydennyskoulutusyksikön koulutuksiin osallistuneiden Lapin alueen opetustoimen ja varhaiskasvatushenkilöstön täydennyskoulutustarpeita. Selvityksen myötä pystytään entistä paremmin vastaamaan koulutustarpeisiin sekä vaikuttamaan koulutuksen toteutukseen liittyviin tekijöihin.

Vastaajajoukon sekä tavoitettujen koulutustoiveiden kattavuus kuvastaa selkeästi sitä, miten suuri ja hyvin monipuolinen joukko työskentelee opetus- ja kasvatusalalla. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli Rovaniemeltä. Koulutuksia toivottiinkin suuresti järjestettävän Rovaniemellä, mutta lisäksi toivottiin jalkautumista myös muualle Lappiin. Vastaajista lähes puolet toimi perusopetuksen ja puolet varhaiskasvatuksen tehtävissä. Koulutuksiin osallistuneiden perusteella on jatkossakin hyvä järjestää monipuolisesti koulutusta varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstölle. Selkeästi enemmän kysyntää olisi myös esimerkiksi lukion henkilöstön ja hallinnollisissa tehtävissä toimivien henkilöiden koulutukselle.

Vastaajia motivoivat eniten täydennyskouluttautumaan itsensä kehittäminen, kiinnostus aiheeseen ja muuttuva työ/työn vaatimukset. Kaikista suurimmiksi esteiksi täydennyskoulutuksiin osallistumiselle koettiin aika ja kustannukset. Selkeästi suurimmalle osalle olisi mahdollista osallistua koulutuksiin viikolla työaikana, ja mieluiten osallistuttaisiin koko päivän kestäviin koulutuksiin. Mielellään osallistuttaisiin myös verkko-opetuksena/etäyhteyden välityksellä järjestettäviin koulutuksiin. Toisaalta koulutuksen luonne ja tavoitteet pitää myös muistaa huomioida. Lähiopetukseen verrattuna verkkovälitteinen opetus ei sovi esimerkiksi toiminnallisista työpajoista rakentuville koulutuksille. Vaikka suurin osa toivoi koulutusta työviikolle ja työajalle, osa toivoi koulutusta järjestettävän myös työajan ulkopuolella, viikonloppuisin tai jopa loma-aikaan. Tämä asettaakin haasteita, kun pohditaan, mikä olisi kaikkia parhaiten palveleva ratkaisu koulutuksen toteutusajankohtaan liittyen.

Kartoituksen mukaan koulutustoiveet voidaan jakaa karkeasti viiteen osa-alueeseen. Koulutusta toivottiin pedagogiseen osaamiseen liittyen ja yksittäisiin opetettaviin oppiaineisiin liittyen. Lisäksi toivottiin pätevöittävää koulutusta, omaa hyvinvointia tukevaa koulutusta sekä monipuolisesti myös muuta koulutusta. Selkeästi vastauksissa korostuivat toiveet monipuolisesta pedagogisesta koulutuksesta sekä yksittäisiin oppiaineisiin liittyvistä koulutuksista. Pedagogista osaamista tukevat koulutukset kokoavat tyypillisesti yhteen monia aiheita, eikä niitä

ole rajattu vain pienelle kohderyhmälle, joten ne soveltuvat monien henkilöiden tarpeisiin. Koska yllättävän paljon toivottiin myös yksittäisiin oppiaineisiin liittyvää koulutusta, voisi niihin liittyvien hankehakujen tekeminen olla perusteltua tulevaisuudessa.

Erilaisten pätevöittävien koulutuksien saamiseksi pyritään reagoimaan tuleviin hankehakuihin. Pätevöittävä koulutuksen osalta täydennyskoulutusyksikössä järjestetään nykyään opettajan pedagogisia opintoja, joita voi hakeutua suorittamaan valintakoemenettelyn kautta. Varhaiskasvatuksen opettajan koulutusta on järjestetty pariin otteeseen yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Näillä näkymin uutta opiskelijaryhmää ei ole kuitenkaan aloittamassa lähiaikoina. Tiedossa on myös tarve luokanopettajan monialaisille opinnoille. Tarpeeseen on pyritty vastaamaan, mutta rahoitusta koulutukselle ei ole kuitenkaan saatu.

Jonkin verran toivottiin myös sellaista koulutusta, kuten ensiapukoulutus, jota ei voida lähtökohtaisesti toteuttaa. Koulutusta järjestettäessä tuleekin muistaa täydennyskoulutusyksikön ensisijainen kohderyhmä, jolle koulutusta pyritään järjestämään. Tämän vuoksi koulutusta ei voida ensisijaisesti suunnata esimerkiksi terveydenhoitoalan henkilöstölle.

Ilahduttavaa on, että osittain toivottua koulutusta on viime vuosina järjestettykin. Kartoituksessa ilmenneet koulutustoiveet kertovat kuitenkin yhä olemassa olevasta tarpeesta tietynlaisiin koulutuksiin liittyen. Osaan kartoituksessa ilmenneistä tarpeista on jo haettu rahoitusta ja tulossa onkin monia toiveisiin vastaavia koulutuksia. Myönteistä on myös se, että joitain koulutustoiveita voidaan toteuttaa jo syksyllä 2019. Lisäksi uusia koulutuksia päästään suunnittelemaan myös tämän koulutustarvekartoituksen pohjalta.